

เขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา

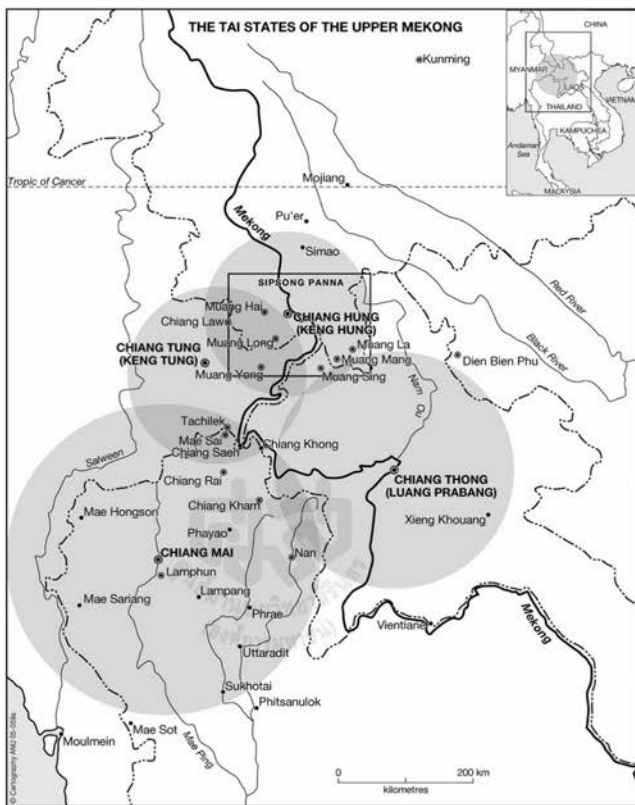
เนื้อหาบทนี้นำเสนอภาพรวมเกี่ยวกับ เขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ติดชายแดนประเทศพม่าและประเทศลาว ห่างจากแม่สาย เหนือสุดของประเทศไทย ไปราวๆ 180 กิโลเมตร การนำเสนอจะเริ่มจากการพรรณนาให้เห็นถึง การสถาปนาเขตปกครองตนเองแห่งสิบสองปันนา อย่างมีประวัติศาสตร์ ตลอดจนการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่ที่ "สิบสองปันนา" ถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ต้นทศวรรษ 1950

1.

เขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา (Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture) หรือที่ผู้คนในสังคมไทยมักเรียกกันสั้นๆ ว่า "สิบสองปันนา" นั้น คือพื้นที่ผืนใหญ่ของ "แผ่นดินลื้อ" ซึ่งถูกสถาปนาขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2496 ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยมีเชียงรุ่ง หรือที่เริ่มเปลี่ยนมาเรียกกันทุกวันนี้ว่า จิงหง (Jinghong) เป็นเมืองหลวง¹ ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง

อันที่จริง แผ่นดินลื้อ หรือ "เมืองลื้อ" อันปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของชนชาติไท (เช่น พุทธตำนานพระเจ้าเสียบโลก - ดู สิงหะ 2518) นั้นมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งหมดในเขตลุ่มน้ำโขงตอนบน คือลาวตอนเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงของพม่า และทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน โดยมีเชียงรุ่ง เมืองประวัติศาสตร์สำคัญเป็น (อดีต) ราชธานีที่เชื่อมประสานผู้คนและหัวเมืองต่างๆ ในสิบสองปันนาเข้ากับศูนย์กลางของรัฐไทในเขตลุ่มน้ำโขงตอนบนในที่อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น เชียงตุง เชียงตอง (หรือหลวงพระบาง) เชียงใหม่ เชียงราย และเชียงขวาง ยังผลให้ชนชาติไทซึ่งเป็นผู้คนกลุ่มใหญ่ในรัฐไทก่อนสมัยใหม่เหล่านี้ เชื่อมร้อยสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นลึกซึ้ง ไม่ว่าจะผ่าน เครือญาติ การแต่งงาน เครือข่ายการค้า การศาสนา ความคิด ความเชื่อ และการเมืองการปกครอง ดังเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการมานานว่า ในทางประวัติศาสตร์ ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่ชนชาติไทในเขตลุ่มน้ำโขงตอนบนเหล่านี้มีส่วนร่วมก็คือ (1) การนับถือพุทธศาสนาเถรวาท - นิกายโยน โดยมีอักษรภาษาไทย (Tai script) ใช้เป็นแกนกลาง (2) ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ตามที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาและรู้จักใช้ระบบชลประทานเหมือนฝายและการทำนาต้ำปลูกข้าวมาหลายศตวรรษ และ (3) สร้างบ้านแปงเมืองขึ้นมาโดยอาศัยการจัดระเบียบการปกครองระบอบสมพันธรัฐศักดินา (Leach 1954, Turton 2000)

¹ ในงานเขียนชิ้นนี้ ผมจะใช้คำว่า เชียงรุ่ง และ จิงหง สลับกันไปประหนึ่งว่าเป็นชื่อของเมืองเดียวกันที่ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง อย่างไรก็ดีตามที่ใด หรือเมื่อใดก็ตามที่ผมใช้คำว่า เชียงรุ่ง ให้เข้าใจว่านั้นหมายถึงทั้งเมืองหลวงและอดีตศูนย์กลางทางอำนาจของสมพันธรัฐสิบสองปันนา ขณะที่ จิงหง นั้นจะใช้เรียกเมืองสมัยใหม่และเมืองหลวงของเขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน

แผนที่แสดงที่ตั้งของ เขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา (กรอบสี่เหลี่ยม) ในบริบทของรัฐจารีตในอาณาบริเวณชายแดนลุ่มน้ำโขงตอนบน

อาจกล่าวได้ว่าตลอดประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา นับจากกลางพุทธศตวรรษที่ 24 การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการคุกคามของจักรวรรดินิยมยุโรปกระทั่งช่วงแห่งการปฏิวัติวัฒนธรรม (ในจีน) ราวต้นทศวรรษ 2520 นับว่าส่งผลสะท้อนต่อวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของชาวลื้อ (และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ) ในสิบสองปันนาอย่างใหญ่หลวงหาที่ประมาณมิได้ กลยุทธ์ซึ่งเกิดขึ้น

อย่างต่อเนื่องในแผ่นดินลื้อที่ว่าเป็นส่งผลให้ผู้คนกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ ต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก เชื้อใจ กลายเป็นคนพลัดถิ่นในถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอนของตน (internally uprooted people) บ้างกลายเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมือง บ้างระหกระเหินกลายเป็น “คนไร้รัฐ” ในแผ่นดินอื่น ว่ากันว่าหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 (2485-2489) ขบวนการลี้ภัยหนีความทุกข์ยากเชื้อใจหนีตายดังกล่าวนี้เหล่านี้ ยังผลให้ประชากรลื้อในสิบสองปันนาลดจำนวนลงไปอย่างชวบชาบหายกว่าครึ่งก่อนเมือง (Wijeyewardene 1993: 2) ส่วนชาวลื้อที่ต่อต้านจีนระดามอยู่ในบ้านเกิดเมืองนอนอันเป็นที่รัก และหวงแหนของพวกเขาต่อไป นับจากปี 2496 เป็นต้นมาพวกเขาเหล่านี้ได้ป้ายชื่อทางชาติพันธุ์ ใหม่กลายเป็น “ชนชาติส่วนน้อยชาวไทย” (Dai Nationality Minority) ในประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีน² (Hsieh 1995: 315-321)

ผลสะท้อนจากการปฏิวัติวัฒนธรรม 2 ทวีง (คือ the Great Leap Forward และ Cultural Revolution) ยังคงตามมาหลอกหลอนชะตากรรมของชาวลื้อในสิบสองปันนายุคใหม่ต่อไป ดังที่ Shih-Chung Hsieh ได้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงของการปฏิวัติวัฒนธรรม ทูตศาสนา จารัต ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ต่างกลายเป็นเรื่องต้องห้าม อักษรภาษาไท (Tai script) ซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับอักษรธรรมของคนเมืองหลวง(พระบาง) หรือตัวเมือง/ตัวธรรมของคนล้านนา ถูกปฏิรูป ดัดแปลงให้กลายเป็น “ภาษาไทใหม่” (new Dai script) จนกลายเป็นของแสดงในชั้นเรียนที่ปัจจุบัน ชาวลื้อส่วนน้อยชาวไทยส่วนใหญ่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ไปเสียแล้ว รวมจนไปถึง วัดวาอาราม และ “หอคำ” ของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินอันถือเป็นสัญลักษณ์ทางใจของคนเมืองลื้อถูกทำลายล้างพังทลายลง อย่างย่อยยับ (1989: 224-235) ยังผลให้หลายครอบครัวจำใจต้องออก “เดินทาง” หนีตายหาที่หมาย ใหม่ความหวังใหม่ให้กับชีวิต บ้างหนีตายไปพึ่งพญาติมิตรและพี่น้องในพม่าหรือลาว บ้างมาตั้งทำ ซีเหล็ก และ แม่สาย ที่ซึ่งสถานะของพวกเขาถูกจำแลงแปลงกลายเป็นเจ้าหน้าที่รัฐไทยให้เป็นผู้ อพยพชาวพม่า (Wijeyewardene 1990) มากกว่านั้น บ้างต้องระหกระเหินไปกับ(สามี) ทหารจีน คณะชาติถึงได้หนี หลังการ “ขนย้าย” กองกำลัง “ลับ” ของทหารจีนกู้ชาติออกจากรัฐฉานในพม่า ช่วงต้นทศวรรษ 2500 (ดู Hsieh 2002) และอีกหลายครอบครัวเดินทางไกลไปถึงสหรัฐอเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย ในนาม “ลาวอพยพ” ช่วงหลังสงครามอินโดจีน ราวๆ 10 ปี หลังจากนั้น

การจากไปของ เหม่า เจ๋อตุง ในเดือนกันยายน 2519 พร้อมๆ กันกับขบวนการเปลี่ยนแปลง สังคมอย่างถอนรากถอนโคนในนาม “การปฏิวัติวัฒนธรรม” ของกลุ่มเยาวชนเรดการ์ดที่อ่อนแรงลง และเสื่อมความศรัทธาในหมู่ประชาชนไปในที่สุด ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติจีน สมัยใหม่ ราวๆ หนึ่งปีต่อจากนั้น การกลับมาของ เต็ง เสี่ยวผิงกับการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายในด้านเศรษฐกิจ ภายใต้การนำของเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนคนใหม่ (ในปี 2521) นับว่ามี นัยสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งในเชิงรูปธรรมและสัญลักษณ์ต่อวิถีชีวิตและทิศทางการพัฒนาและ

² กลุ่มชนที่ถูกจัดประเภท หรือเรียกอย่างเป็นทางการโดยรัฐบาลจีนว่าชนชาติส่วนน้อยชาวไทย ประกอบไปด้วย ชาวลื้อในสิบสองปันนา ไทหลวง ที่เมืองมา เมืองซอน ในเขตได้คง ไทหย่า ไทเหนือ แถบเชียงใหม่ ทางใต้ของคุนหมิง และบางส่วนของสิบเจ็ดและกวางซี

เปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน³ เมื่อสถานการณ์ด้านต่างๆ เริ่มคลี่คลายและดูเหมือนจะกลับไปสู่ “สภาวะปกติ” เช่นที่เคยเป็นมาก่อนหน้าการปฏิวัติวัฒนธรรม (สองทิว) ไม่ว่าจะเป็น การยกเลิกการทำระบอบคอมมิวนิสต์ การปฏิรูปที่ดินใหม่ ตลอดจนการเปิดกว้างทางด้าน “เสรีภาพ” ในการถือศาสนาและการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม ตามประกาศพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี 2524 (ดู Tapp 1995) ชาวลื้อพลัดถิ่นหลายพันครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่หนีตายไปพักพิงอยู่ในลาวตอนเหนือ (เช่น พงสาลี เมืองสิงห์และน้ำทา) และภาคตะวันออกเฉียงของรัฐฉาน (โดยเฉพาะในเชียงตุงและเมืองยอง) จึงตัดสินใจตั้งถิ่นฐานเดินทางวนกลับคืนสู่บ้านเกิดเมืองนอนเดิมของตน แสวงหาความหวังใหม่พร้อมๆ ไปด้วยขบวนการฟื้นฟูเชิงจิตวิญญาณ ผ่านการรื้อฟื้นพุทธศาสนาและการสร้างวัดวาอารามสถาน และการเยียวยาจิตใจ (ดู วันสันต์ 2549ง)

อย่างไรก็ตามอีกหลายครอบครัวที่เดินทางมาตั้งรกรากใหม่ไกลถึงแม่สาย-ท่าซำเหล็ก ตัดใจไม่หมดกลับไปใช้ชีวิตในถิ่นฐานอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนเดิม ทว่ามองหาหนทางที่จะใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ข้ามชาติ ที่ก่อร่างสร้างขึ้นอย่างเป็นไปเอง ผ่านการเดินทาง/เคลื่อนที่ ผ่านปฏิบัติการพลัดถิ่น (the practices of displacement) ของพวกเขาในการทำมาค้าขาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเครือญาติ และระหว่างหมู่ชนคนเมืองลื้ออพยพ (ในอาณาบริเวณชายแดน จีน พม่า ลาว ไทย) และชนชาติส่วนน้อยชาวไท (ในเขตปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองปันนา) และชาวไทยลื้อ (ในประเทศไทย) ซึ่งปัจจุบันอาศัยใช้ชีวิตอยู่อย่างกระจัดกระจายไปโดยทั่ว ในเขตลุ่มน้ำโขงตอนบน

2.

นับจากต้นทศวรรษ 1980 เมื่อประเทศจีนได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง ซึ่งริเริ่มดำเนินนโยบาย “สี่ทันสมัย” นับแต่นั้นมา งานสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็คือ การนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาทั้งสี่ด้าน หรือ “สี่ทันสมัย” อันได้แก่ (1) ความทันสมัยทางด้านเกษตรกรรม (2) ความทันสมัยทางด้านอุตสาหกรรม (3) ความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ และ (4) ความทันสมัยทางการทหารและความมั่นคงของชาติ เพื่อบรรลุภารกิจดังกล่าว ประเทศจีนภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง ได้ริเริ่มปรับเปลี่ยนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจผ่านการยกเลิกและยึดหยุ่นกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เคยมีมาอย่างเคร่งครัดในยุคของ เหมา เจ๋อตุง ข้อกำหนดและการกำกับควบคุมต่างๆ ได้ถูกรื้อถอน หรือยกเลิก และหนึ่งในนั้นที่เป็นตัวอย่างสำคัญก็คือการยกเลิกระบบการทำารวม (Collective Farms) มาไปกว่านั้นการพัฒนาที่จะนำไปสู่สภาวะเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจไม่ใช่เป้าหมายของรัฐบาลจีนอีกต่อไป ดังที่ เติ้ง เสี่ยวผิงเองได้ประกาศย้ำยืนยันว่า การร่ำรวยนั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และไม่จำเป็นต้องออกไปที่ทั่วพื้นที่ของประเทศนี้จะต้องได้รับการพัฒนาไปอย่างเท่าเทียม ทว่าในทางกลับกัน “ไม่สำคัญหาก บางพื้นที่บางมณฑล จะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความมั่งคั่งก่อนอาณาบริเวณอื่นๆ” (Mitter 2008) เพื่อที่จะส่งเสริมสิ่งที่เรียกว่า “แนวคิดแบบพอค้ำ” ที่ว่านี้ การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

³ อานวยละเอียดยี่น้าสนใจเกี่ยวกับ เหตุการณ์และประวัติศาสตร์สังคมของจีนในช่วงดังกล่าวผ่านสายตาของ ศรี กานดา วุฒิวิริทธิ์ร ผู้หญิงไทยเชื้อสายจีน ที่พลัดถิ่นไปอยู่ปักกิ่งจนกลายเป็นพลเมืองจีนไปในปี 1955 **ปักกิ่งในความทรงจำ** กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน 2550

ภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง ก็คือการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษทางด้านชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศ เช่น เซินเจิ้น และเซี่ยงไฮ้ เพื่อเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ

ชีวิตทางเศรษฐกิจของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ยุคใหม่ภายใต้นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมของ เติ้ง เสี่ยวผิง กว่า 2 ทศวรรษ (คือนับจากปี 1978 ถึง ปี 1997) ด้านหนึ่งเปิดรับการลงทุนจากภายนอกอีกด้านหนึ่งก็เน้นขับเคลื่อนประเทศภายใน ภายใต้นโยบายการแข่งขันกันเอง ระหว่างประชาชน ผู้คน และรัฐบาลในมณฑลต่างๆ ของประเทศ ที่จะต้องตื่นตัวและกระโดดเข้ามาร่วมเล่นในเกมการค้าใหม่นี้เงื่อนไขที่ยืดหยุ่นมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมระหว่างเขตชายฝั่งทะเลตะวันออกกับเขตพื้นที่ภายในด้านตะวันตก โดยเฉพาะตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ ในกรณีของสิบสองปันนา เขตปกครองตนเองชนชาติไทในมณฑลยูนนาน พื้นที่อันห่างไกลจากปักกิ่งไปทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน รัฐบาลท้องถิ่นสิบสองปันนาซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาลมณฑลยูนนาน จึงได้ริเริ่มภารกิจโครงการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ตามนโยบายของท่านเลขาธิการพรรคคนใหม่อย่างแข็งขันจริงจัง

ราวๆ ต้นทศวรรษ 1980 ถนนหนทางสายต่างๆ ที่ถูกก่อสร้างขึ้นมาในเขตชนบทใต้สุดของมณฑลยูนนานก่อนหน้านั้น (ในช่วงทศวรรษ 1950) ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้กลายเป็นถนนสมัยใหม่ที่เชื่อมต่อกับเมืองเชียงรุ่งกับอาณาบริเวณอื่นๆ โดยเฉพาะระหว่างเชียงรุ่ง กับซือเหมาและคุนหมิง อันเป็นเมืองหลวงของยูนนาน จากนั้นในช่วงกลางทศวรรษ 1980 รัฐบาลท้องถิ่นสิบสองปันนาก็ได้จ้างผู้เชี่ยวชาญและนักพัฒนาให้เข้ามาศึกษาวางแผนการพัฒนาเมืองเชียงรุ่งระยะยาว นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง ยังกลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญต่อรัฐบาลท้องถิ่นสิบสองปันนาที่จะปรับเปลี่ยนเมืองเชียงรุ่งให้กลายเป็นศูนย์กลางแห่งความทันสมัยของเขตปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองปันนาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาปรับเปลี่ยนเชียงรุ่งให้กลายเป็นแดนสวรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนอื่น ที่อยากจะเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศของเขตป่าร้อนชื้นและความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ (Lan 1980) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจน นับจากนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจใหม่ก็คือ ภูมิทัศน์ต่างๆ ของเมืองเชียงรุ่งที่ถูกปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานคือ กลไกสำคัญที่ได้ปรับเปลี่ยนให้เชียงรุ่งกลายเป็นเมืองศูนย์กลางของสิบสองปันนา

ต้นทศวรรษ 1990 รัฐบาลสิบสองปันนาได้เริ่มสนับสนุนนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างจริงจัง (Kiyoshi 2002, Li 2004) หมู่บ้าน สถานที่สำคัญ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่ถูกมองว่าจะสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนชาติพันธุ์น้อย ไม่ว่าจะเป็น สถาปัตยกรรมบ้านไท อาหาร วัฒวาทรามสถาน เทศกาลปีใหม่ รวมจนถึง เสื้อผ้าและสาวไท กลายเป็นสินค้าและสิ่งที่ถูกจัดแสดงตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ที่รัฐบาลท้องถิ่นลงทุนก่อสร้างพัฒนาขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็น สวนขวัญบ้านถิ่นและลานกิจกรรมข้างแม่น้ำโขงทางด้านทิศตะวันตกในเมืองเชียงรุ่ง และหมู่บ้านวัฒนธรรมในเมืองอำเภอ ที่เรียกว่า "ก่าลันป้า" ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถซื้อตั๋วเข้าเข้าชมหมู่บ้าน วิถีชีวิต และการแสดงต่างๆ ของชนชาติพันธุ์น้อยชาวไท ไม่ว่าจะเป็นการเดินรำ คำขับ ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ จนไปถึงการแสดงจัดตั้งต่างๆ เช่น การแต่งงาน การเล่นสาคูน้ำขาววันในเมืองเชียงรุ่ง การลงทุนพัฒนาก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สวนขวัญบ้านถิ่น ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของเมือง ดำเนินควบคู่ไปกับการตัดถนนหนทางใหม่ และการก่อสร้างโรงแรม ตึกมารีน่าคำ และเขตที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะบนสองข้างถนนจากใจกลางเมืองมุ่งสู่สวนรุกขชาติบ้านถิ่น ซึ่งถือเป็น

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ตลอดช่วงทศวรรษ 1980 ถนนสายดังกล่าว (ปัจจุบันคือ Mantin Lu) ตัดผ่าน
ไร่นาและชุมชนหมู่บ้านอันเก่าแก่ของชาวลื้อ คือ บ้านเชียงล้านและบ้านถิ่น (ดู Evans 2000, Hyde
2001, Panyagaew 2007 และวสันต์ 2551)

3.

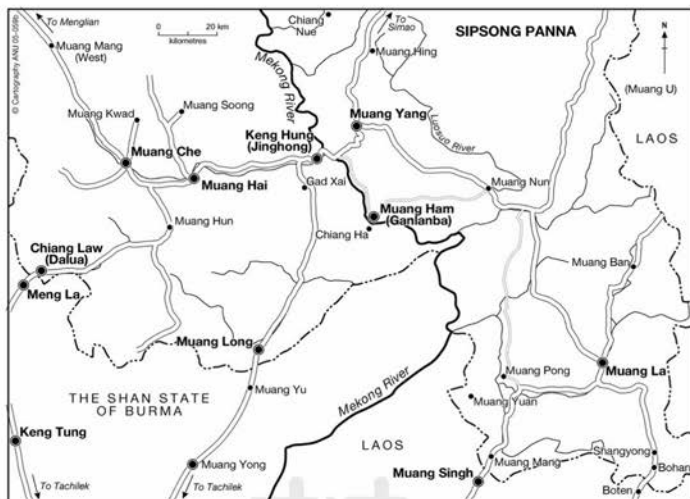
การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวทางกายภาพของเมืองเชียงรุ่ง ก่อตัวขึ้น
อย่างรวดเร็วผ่านการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น ถนน
หนทางที่เชื่อมต่อระหว่างเชียงรุ่งกับหัวเมืองต่างๆ และสนามบินนานาชาติ ที่เริ่มเปิดดำเนินการมา
ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 อันดำเนินการควบคู่ไปกับการอพยพเข้ามาของชาวจีนอัน ทั้งจากเมืองใหญ่และ
เขตชนบทยากจนอื่นๆ ของประเทศจีน

ช่วงต้นทศวรรษ 1950 จำนวนของชาวจีน (ส่วนใหญ่คือทหาร เจ้าหน้าที่รัฐ และครอบครัว)
ในสิบสองปันนา ว่ากันว่ามีเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์จากจำนวนประชากรทั้งหมด แต่ทว่าล่วงเข้าสู่ต้น
ทศวรรษ 1980 จำนวนของชาวจีนอพยพได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกลายเป็น 25% ของประชากร
ทั้งหมด (และปัจจุบันกลายเป็นราวๆ 35 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด) นอกจากนี้ในช่วงปฏิวัติ
วัฒนธรรม (1966-1976) รัฐบาลจีนยังได้ก่อตั้งสถานที่ที่เรียกว่า “นิคมของรัฐ” (State Farms) ซึ่ง
มักจะเป็นนิคมยางพาราและมีการอพยพเคลื่อนคนจากดินแดนอื่นๆ เข้ามาตั้งรกรากในเขตปกครอง
ตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวลสิบสองปันนา การเกิดขึ้นของพื้นที่ที่เรียกว่า “นิคมของรัฐ” ในช่วง
ดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่หลายส่วนที่เคยเป็นไร่นาในกรรมสิทธิ์ของชาวนาลื้อ ได้ลดจำนวนลงไปอย่าง
รวดเร็ว เพราะชาวจีนยึดไปสร้าง “นิคมของรัฐ” และสวนป่ายางพารา ให้ชาวจีนได้อยู่อาศัยและทำ
มาหากิน ควบคู่ไปกับการก่อตั้งนิคมของรัฐ การปฏิรูปที่ดินเพื่อที่จะยกพื้นที่บางส่วนให้กับชาวจีน
อพยพ หรือจัดสรรที่ดินทำกินให้กับคนอพยพเหล่านั้นที่รัฐดำเนินนโยบายเคลื่อนคน (state
mobilization) ลงมา แม้ว่าในช่วงเวลาหนึ่ง ชาวจีนอพยพส่วนใหญ่จะอาศัยใช้ชีวิตอยู่ในนิคมของรัฐ
แยกตนเองออกจากชนพื้นเมือง เช่นชาวลื้ออย่างชัดเจน (Hansen 1999) ทว่าหลังการปฏิรูป
เศรษฐกิจใหม่ภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง การระเบิดออกของคลื่นการอพยพของผู้คนจากเขต
ชนบทสู่เมืองนั้นได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศจีนแผ่นดินใหญ่

การอพยพเคลื่อนตัวของผู้คนจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองในประเทศสาธารณรัฐประชาชน
จีน อย่างสำคัญนั้นเริ่มขึ้นราวปลายทศวรรษ 1980 ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และ
ประวัติศาสตร์ของชาติจีนยุคใหม่อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ในกรณีของเชียงรุ่ง การเติบโตเศรษฐกิจ
ของเมือง ส่วนหนึ่งจึงเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรชาวจีนอันนั่นเองที่ปัจจุบันมีอยู่
มากกว่า 50 % ของประชากรในเขตเมือง และราวๆ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด จำนวนประชากรที่
เพิ่มขึ้นดังกล่าว ด้านหนึ่งได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุน เช่น
การเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมเชียงรุ่ง ในอีกด้านหนึ่งก็นำไปสู่การเกิดขึ้นของเขตที่อยู่อาศัย ตึก
รามร้านค้า และการปฏิรูปจัดสรรที่ดิน อันนำไปสู่การใช้ที่ดินและการพัฒนาพื้นที่แบบใหม่ที่เกิดขึ้น
ในเชียงรุ่งและอาณาบริเวณอื่นๆ ในสิบสองปันนา อันนำไปสู่กิจกรรมเศรษฐกิจใหม่ (new
economy) ที่เน้นงานบริการและ “แรงงานอาorman” (ดูวสันต์ 2553) ในบริบทของอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวเชิง ชาติพันธุ์ การพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงรุ่ง ในบริบทของ
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ส่วนหนึ่งจึงเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรชาวจีน

อันอพยพนั่นเอง และในอีกด้านหนึ่งการขยายตัวของชุมชนชาวฮั่นอพยพก็นำไปสู่การเกิดขึ้นของเขตที่อยู่อาศัย ตึกกรมร้านค้า และการปฏิรูปจัดสรรที่ดิน อันนำไปสู่การใช้ที่ดินและการพัฒนาพื้นที่แบบใหม่ ในเซียงรุ่งและสิบสองปันนา โครงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ยังส่งผลให้พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่รอบๆ เมืองเซียงรุ่ง นอกจากจะถูกเวนคืนมาสร้างถนนหนทาง ย่านที่อยู่อาศัยที่กำลังพัฒนาขยายพื้นที่ออกไปอย่างรวดเร็วแถบชานเมืองด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเมือง บางโซนพื้นที่ถูกประกาศให้เป็น "เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนา" เช่น เขตเมืองใหม่ที่เรียกว่า "หวานต้า" (เดิมกำหนดใหม่พัฒนาเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมจีนหง) ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือของเมือง และเขตพื้นที่พัฒนาที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชน เช่น "วัดหลวงเมืองลือ" ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของเมือง หรือ "9 จอม 12 เชียง" พื้นที่ธุรกิจพิเศษอีกเขตหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่อีกฝั่งหนึ่งตรงข้ามกับเมืองทางตะวันออกของแม่น้ำโขง เขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศเหล่านี้ แม้รัฐบาลท้องถิ่นจะมีส่วนเกี่ยวข้อง ทว่าจะไม่ขึ้นตรงกับเขตปกครองตนเองฯ แต่ไปขึ้นตรงกับรัฐบาลมณฑลยูนนาน

ปัจจุบันสิบสองปันนา แบ่งเขตการบริหารงานราชการออกเป็นสาม "อำเภอ" หรือ County คือ อำเภอจีนหง อำเภอเมืองหล้า อำเภอเมืองฮาย ในแต่ละอำเภอนั้นมีตัวเมืองเป็นศูนย์กลางซึ่งมักจะเรียกตามชื่อของอำเภอนั่นเอง คือเมืองเซียงรุ่ง (Jinghong) เมืองฮาย (Meng Hai) และเมืองหล้า (Meng La) ในแต่ละอำเภอนั้นยังมีเขตการปกครองย่อยที่อำนาจลดลั่นกันลงไปตามลำดับคือเทศบาล ตำบล (township) เขต (unit) และหมู่บ้าน โดยในแต่ละหมู่บ้านของจีนนั้นยังจะประกอบไปด้วยเขตย่อยๆ (sub-unit) อีกราวๆ 5-6 เขตรวมเป็นหนึ่งหมู่บ้าน ในเขตปกครองตนเองแห่งนี้กล่าวได้ว่าเซียงรุ่งนั้นเป็นเพียงเขตพื้นที่เดียวที่การบริหารราชการอยู่ในระดับ "เมือง" หรือที่ชาวลือเรียกว่า "นคร" (city) อันประกอบไปด้วยเทศบาล 2 เขตด้วยกัน คือเทศบาลนครเซียงรุ่งกับเทศบาลกาดทราย

แผนที่แสดงที่ตั้งของเมืองเชียงรุ่ง (Keng Hung/Jinghong) และเมืองลำคัญอื่นๆ ซึ่งบางส่วนกลายเป็นชื่ออำเภอ (County) คือ เมืองฮายและเมืองหล้า และตำบล (Township) เช่น เมืองยาง เมืองฮ่า เมืองพง เมืองมาง ในเขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทยสิบสองปันนา และพื้นที่ชายแดนประเทศพม่า (เชียงคังและเมืองยอง) และประเทศลาว (เมืองสิงห์ เมืองอุ)